

БЎЛАЖАК БОШЛАНҒИЧ СИНФ ЎҚИТУВЧИЛАРИДА ИННОВАЦИОН ПЕДАГОГИК ТЕХНОЛОГИЯЛАРДАН ТУҒРИ Фойдаланиш кўникмаларини шакллантириш

Худайбергенова Замира Ёсқақовна

*13.00.01-Педагогика назарияси. Педагогик таълимотлар тарихи
ихтиослиги 1-босқич докторанти.*

*Ажиниёз номидаги Нукус давлат педагогика институти,
Ўзбекистон*

Аннотация. Ушбу мақолада бўлажак бошланғич синф ўқитувчиларини касбга тайёрлаш ва ўқувчиларга дарс бериш жараёнида учрайдиган муаммоли вазиятлар таҳлил қилинган.

Калит сўзлар: таълим, сифат, имитация, технология, ўқитувчи, талаба, ўқувчи, метод, синф, дарс.

ФОРМИРОВАНИЕ НАВЫКОВ ПРАВИЛЬНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ У БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

Худайбергенова Замира Ёсқақовна

*Докторант 1 курса специальности 13.00.01-Теория педагогики.
История педагогических учений.*

*Нукусского государственного педагогического института,
Узбекистан,*

Аннотация. В данной статье анализируются проблемные ситуации, возникающие в процессе подготовки будущих учителей начальных классов и обучения учащихся.

Ключевые слова: образование, качество, подражание, технология, учитель, студент, ученик, метод, класс, урок.

FORMING THE SKILLS OF CORRECT USE OF INNOVATIVE PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN FUTURE PRIMARY CLASS TEACHERS

Xudaybergenova Zamira Isqarovna

*13.00.01- Theory of pedagogy. Specialization in the history of
pedagogical teachings 1- stage doctoral student.*

Nukus State Pedagogical Institute named after Ajiniyoz, Uzbekistan

Abstract. This article analyzes the problem situations encountered in the process of training future primary school teachers and teaching students.

Key words: education, quality, imitation, technology, teacher, student, reader, method, class, lesson.

Жамиатимизни ривожлантиришда келажак авлодга таълим - тарбия беришда бошланғич синф ўқитувчиларининг ўрни катта аҳамиятга эга ҳисобланади. Бўлажак бошланғич синф ўқитувчиси ўрганилган билимларни педагогик вазиятларда қўллай олишлари, ахборот коммуникацион технологиялардан туғри фойдалана олишлари, юқори таълимий ва тарбиявий сифатларга эга бўлишлари ва қўйидаги билимларни эгаллаган бўлишлари зарур;

- замонавий ва ижобий фикрлайдиган;

- ўз касбини севадиган;

- янгиликларга интилувчан;

- касбий билимини оширишда тинмай изланувчан;

- қизиқувчан, билимга чанқоқ, замон билан ҳамнафас бўлишлари керак. Малакали касбий билимга эга педагог – кадрлар билан таъминлаш олий таълим муассасасалари зиммасида бўлиб, талаба назарий билимларни ўқитувчи тамонидан оладиган бўлса амалий билимларни мактабда бўлиб ўтадиган амалиёт жараёнида шакллантириб боради бу - таълим сифатини оширида самарали натижа беради. Бугунги кунда рақобатга бардошли педагог кадрларни тайёрлаш ва таълим сифатини ошириш буйича бир қанча ишлар амалга оширилмоқда. Ҳозирги кунда 60110500 - Бошланғич таълим мутахасислиги бўйича кадрлар тайёрланади. Таълим бериш жараёнида асосан ўқитиладиган фанлар мактаб билан чамбарчас боғлиқ бўлиб бундан асосий мақсад – бўлажак бошланғич синф ўқитувчиларида бошланғич синфларда ўтиладиган фанларни ўқитиш усулларини ўргатиш, олган билимларини амалиётда қўллай олишда билим, қўникма, малакаларини шакллантиришдан иборат. Маҳоратли педагог - кадрларни тайёрлашимиз учун энг аввало уларда ўқитувчилик ҳиссини уйғатишимиз керак. Улар талабалик даврининг ўзидаёқ ўқитувчида бўлиши керак бўлган сифатларни билим ва педагогик маҳоратни ўзига сингдириб олишлари зарур. Бунинг учун талабаларга дарс берадиган ўқитувчи тажрибали, ўқитувчилик талабаларига жавоб бера оладиган маҳоратли бўлиши талаб этилади. Биз касбга тайёрлашда бир қатор замонавий таълим технологиялари ва таълим методларидан ва улар билан қаторда имитация ва имитацион ўйинлардан аҳамияти катта. Имитацион ўйинлар – бу фаолиятли ёндошув асосида ўзаро таъсир қилиш ва жамоавий қарорлар қабул қилиш учун кўп ўлчовли шарт-шароитларни яратадиган, фақат авроф муҳит моделини ва иширокчиларнинг интеллектуал фаоллигини симуляция қиладиган ўқув, ишлаб чиқариш, бошқарув ва ривожлантириш

интерактив ўйинларнинг махсус мажмуи [1].

Имитацияни турли хил вазиятларда, таълимда, оилада ва жамиатамизнинг ҳар бир соҳасида кузатшимиз мумкин. Мисол учун айтайлик боланинг отага таҳлид қилиши яъни ота оилада ўз оталик вазифасини тўлиқ ато этаётган бўлса фарзанд отасидаги яхши хислатларни ўзига сингдириб боришини ёки оилада онанинг фарзанд тарбиясида эътиборсизлиги охибатида фарзанднинг онадаги салбий хислатларни ўзига сингдириб боришларини тушунишимиз, яъни оилавий муносабатларда ҳам кўришимиз мумкин.

Расм 1.

Бундан ташқари талабаларда касбий билимларни шакллантиришда ҳаётий педагогик вазиятларга тайёрлашда, улардаги муаммоларни аниқлашда, касбий билим, малака ва кўникмаларини шакллантиришда имитациядан фойдаланиш ўз самарасини берадиган усуллардан бири ҳисобланади.

Талаба таълим олиш билан бир қаторда ўқитувчининг педагогик билимларини ўз онгига сингдириб боришлари ва амалиёт жараёнида ўзида қўллаб кўришлари яхши самара беради. Амалиёт жараёнида учрайдиган ҳар қандай вазиятларни ўрганиб, таҳлил қилиб учраган педагогик вазиятларга туғри ечим топа олиши бу – талабанинг олган билим ва кўникмасининг шаклланиши ҳисобланади. Янги иш бошлаган ёш педагог кадрларда дарс ўтиш жараёнида турли хил педагогик муаммоли вазиятлар учрайди улар:

- ўз - ўзига бўлган ишончсизлик;
- олинган назарий билимларини амалиётда туғри қўллай олмаслик;
- дарснинг самарали ташкиллаштирилмаслиги;
- дарсга ўқитувчининг маънавий тайёр бўлмаслиги;
- ўз билими устида доимий изланмаслиги;
- ўқитувчининг билим бериш сифатининг пастлиги;
- замонавий АКТ дан туғри фойдалана олмаслиги в.х. каби педагогик

муаммолар дарсдаги кутилаётган мақсадга тўлиқ етиша олмаслигига сабаб бўлади. Ҳар бир талаба дарсда берилган вазифаларни мустақил бажара олишлари, фикрларини аниқ баён эта олишлари, қарор қабул қила олишлари ва ўзига бўлган ишончини оширишлари катта аҳамиятга эга. Ўқитувчининг дарс жараёнида олдинги хорижий тажрибалардан ва замонавий ахборот технологиялардан моҳирона фойдалана олиши, нутқ маданияти, ташқи кўриниши, дарсда ўзини бошқариши, ўз билимини талабаларга етказиб бера олиши, дарс жараёнида янги методлардан фойдаланган ҳолда талабалар диққатини дарсга жалб қилиб дарсни қизиқарли олиб бориши педагогик маҳорат ҳисобланиб ушбу сифатларга эга бўлган ўқитувчига талабаларнинг таҳлид қилиши

имитация ҳисобланади. Имитацион ўйинлар касбга тайёрлашда талабаларни шахсий ривожлантиришда ҳамда вазиятларга туғри қарор қабул қилишларида самарали усулларидан бири бўлиб, бугунги кунда имитация бўйича турли хил изланишлар олиб борилмоқда.

Имитацион ўйинлар – (фр.imitatio – тақлид қилиш, ўхшатма) – ишчан ўйинларнинг алоҳида тури. Машғулотларда бирон-бир ташкилот, корхона ёки тармоқларнинг фаолияти имитация қилинади, масалан касба уюшмалари кўмитаси, тарбиячилар кенгашини имитация қилиш ва ҳ.к. Инсонларнинг муайян фаолияти (режани муҳокама қилиш, суҳбат ўтказиш ва ҳ.к.), ёки ўша фаолият олиб бориладиган шароит ёки воқеалар (мс: йиғилишлар зали) ҳам имитация қилиниши мумкин. Имитацион ўйинларнинг сценарийси сюжетдан ташқари имитация қилинаётган жараёнлар ва объектларнинг тузилмаси ва вазифаларини ҳам ўз ичига олади [3]. Ушбу имитацион ўйинлар орқали талабалар сунъий яратилган педагогик вазиятларни ўрганадилар, вазият ечиш, қарор қабул қила олиш, ўз фикрларини туғри баён қилиш ва ўзларидаги педагогик муаммоларни ўрганиш имкониятига эга бўладилар. Талабаларнинг касбий билимларни ошириш ва уларда

Бўлажак бошланғич синф ўқитувчиларининг педагогик вазиятларни ўрганишлари, уларга туғри қарор қабул қила олишлари, назарий олган билимларини дарс жараёнида туғри қўллай олишларини ривожлантиришда ишбилармонлик ўйинларини фойданаишимиз мумкин. Имитацион ўйинлар каби ишбилармонлик ўйинлари ҳам талабаларга вазиятларни аниқлаш, туғри ечим қабул қилиш ва таҳлил қилишларида самарали ўйин усули ҳисобланади. Ишбилармонлик ўйини орқали талабалар жамоа бўлиб ишлайди ва белгили бир қоида асосида сунъий яратилган педагогик вазиятни ўрганади, таҳлил қилади, вазият ечимига қарор қабули қилинади.

Ишбилармонлик ўйини ўзида мутахассиснинг келажакдаги касбий фаолиятнинг предмети ва ижтимоий мазмунини тиклаш шаклини мужассамлаштиради, фаолият яхлитлигини белгиловчи шундай муносабатлар тизимини моделлаштиради [4].

Касбий билимларни эгаллашида ва уларни амалиётга тайёрлаш жараёнида ишбилармонлик ўйини самарали ўйинлардан ҳисобланиб талаба билим ва кўникмаларини ривожлантиради ва ушбу ўйин орқали турли хил ҳаётий педагогик вазиятлар имитация қилинади. Талаба ўйин жараёнида касбий фаолиятни ўзида синаб кўриш билан қаторда туғри мулоқатга кириша олиш, қарор қабул қила олиш, жамоа билан ишлаш, ўз фикрини туғри ифодалай олиш каби билимларини ривожлантиради..

Ишбилармонлик ўйинида ҳақиқий вазиятга ухшаш педагогик вазиятлар пайдо бўлади ва талабалар имитациялаш орқали муаммоли педагогик вазиятларни ўрганади, ўз - ўзини ўрганади, вазиятларни

таҳлил қилади, қарор қабул қилади.

Хулоса ўрнида шуни айтишимиз мумкин бўлажак бошланғич синф ўқитувчилари ўз билимларни дарс жараёнида ўрганишлари, ўз-ўзини ривожлантиришлари, назарий олган билимларини амалиётда туғри қўллай олишлари, туғри қарор қабули қилишлари, ўз фикрини туғри ифода эта олишлари ва ўз қарорларини ҳимоя қилишларида педагогик муаммоли вазиятларни қўллаш самарали натижа беради. Ишбилармонлик ўйини талабанинг вазиятга туғри ечим топа олишларида ўз-ўзини англашида самарали ўйин усули ҳисобланади.

АДАБИЁТЛАР

1. Бердиева Г.Ш. Фаолиятли ёндошув – ўқувчиларда қадриятли мулоқат маданиятини шакллантириш омили сифатида. Таълим ва инновацион тадқиқотлар (2022 йил №2) ISSN 2181-1709 (P), 89 бет.

2. Расмлар интернет материалдан олинган <https://www.google.com/> 1расм.

3. О.Мусурманова, Х.Палуанова, К.Рискулова, З.Курбаниязова Педагогик атамалар луғати: Ўзбек, рус, инглиз тилларида / Т.: «TURON-IQVOL» 2019, 844 б [210 б].

4. Ишбилармонлик ўйинлари технологияси, <https://arxiv.uz/uz/documents/referatlar/iqtisodiyot/ishbilarmonlik-yinlari-tehnologiyasi>